

ПОЧАТКОВА ШКОЛА

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

*Наш клас – просто клас! Тетяна Таранушенко,
вчитель-методист Веприцької ЗОШ І–ІІІ ст.
Гадяцького р-ну Полтавської обл.*

*Доброго ранку, мої Сонечка!
Лариса Зоріна, вчитель Рахнівської ЗОШ
І–ІІІ ст. Дунаєвського р-ну Хмельницької обл.*

КНІВЬКИЙ У
ІМЕНІ БОРИСА
ІДЕНТИФІКАЦІЙНИЙ
І–ІІІ ст. ЛІС
адрес

«ПОЧАТКОВА ШКОЛА»

щомісячний науково-методичний журнал

№ 05 (563) ТРАВЕНЬ 2016

Засновники –
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ,
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видавець –
ВИДАВНИЦТВО «ПОЧАТКОВА ШКОЛА»
Видається з липня 1969 року
Київ

Журнал включено до переліку наукових
видань ВАКУ України, в яких можуть
публікуватись основні результати
дисертаційних робіт

Головний редактор

Алла ЛУК'ЯНЕЦЬ, кандидат педагогічних наук,
заслужений працівник народної освіти України

Редакційна колегія:

Іван БЕХ, Надія БІБІК, Микола ВАШУЛЕНКО,
Галина ДРЕВАЛЬ, Валентина ЗАТОРЖИНСЬКА,
Людмила КОВАЛЬ, Ярослава КОДЛЮК,
Юлія КОЛЕСНИКОВА (завідувач відділу),
Тетяна КОХНО, Людмила ЛІЩИНСЬКА,
Людмила ЛОПУШАНСЬКА (відповідальний
секретар), Алевтина ЛОТОЦЬКА,
Світлана МАРТИНЕНКО, Віра МЕЛЕШКО,
Олександр МИТНИК, Антоніна МОВЧУН,
Ізоolda НІЗЕЛЬСЬКА, Тамара ПИРОЖЕНКО,
Тамара ПОНІМАНСЬКА, Катерина ПОНОМАРЬОВА,
Катерина ПРИЩЕПА, Тетяна ПУШКАРЬОВА,
Олександра САВЧЕНКО, Світлана СТРИЛЕЦЬ,
Володимир ТИМЕНКО,
Ольга ХОРОШКОВСЬКА, Людмила ХОРУЖА,
Михайло ЧЕМБЕРЖИ, Тетяна ЯРЕМЧУК
(завідувач відділу).

Дизайн обкладинки

Володимир ЩЕРБАЧЕВИЧ.

Зареєстровано Державним комітетом інформаційної
політики, телебачення та радіомовлення України
серія КВ, №6506 від 09.09.2002 року.
Підписано до друку 25.04.2016. Формат 84x108/16.
Папір газетний. Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 6,72.
Умовн. фарбовідб. 6,72. Обл.-вид. арк. 9,75.
Наклад 4211 прим. Зам. 0104605.

Адреса редакції: 04213, Київ,
вул. Прирічна, 25-А, к. 12,
тел./факс (044) 501-03-87
www.pochatkova-shkola.net
e-mail: pochatkova@bigmir.net

Видруковано у видавництві «Преса України».
03148, Київ, вул. Героїв Космосу, 6
Свідоцтво № 35481684
http://www.pressa.kiev.ua/
Якість друку повністю відповідає наданому видавцем
видавничому оригіналу.

© «Початкова школа», 2016

ЗМІСТ

Теорія і практика виховання особистості

Митник О. Розвивальне освітнє середовище у початковій школі
як чинник становлення успішної особистості у соціумі 1

Методика навчання

Ярош А. Формування фонематичного слуху
в дітей шестирічного віку 5
Ковальова В. Інтегрований урок літературного читання
та природознавства у 3 класі 7
Владика Р. «Не зривай первоцвіти!» 10
Кушка Н. Особливості проведення уроків «Я у світі» 14
Веремійчик І. Методичні розробки окремих уроків
трудоого навчання за новими підручниками (4 клас) 16
Чорна Н. Урок образотворчого мистецтва з використанням
інтерактивних технологій навчання (1 клас) 20

Світ гутячого читання

Савченко О. Щоб книга увійшла у життя дитини:
вітчизняний і зарубіжний досвід 22
Ткачук Г. Роль і місце дитячої книжки у розвитку
творчої особистості дитини-читача 27
Фіщенко-Савицька Н. Творчість Миколи Луківа 31
Марченко Н. КЛЮЧ до читання 33

Досвід одного навчального закладу

Васильєва О. Реалізація технології діяльнісного методу
на уроках у початковій школі 38
Боровик О. Урок математики в 4 класі 39
Тіунова Ж. Урок навколишнього світу в 4 класі 41
Павицька Л. Урок навколишнього світу в 4 класі 43

Школа і рогина

Мартиненко С. Про користь і шкоду сучасних дитячих
мультфільмів 45

Здоров'я дітей – багатство нації

Сомов С. Спортивна сім'я – здорова Україна 47

З історії педагогіки

Фалько Я. До 900-річчя пам'ятки «Поучення»
Володимира Мономаха 49

Випапок з практики

Шаповалова І. Мій перший педагогічний успіх 51

А я роблю так ...

Солодовник Н. Використання спеціальних інформаційних
моделей, якими є навчальні матриці 52

Нам пишуть

Гасюк О. За добро платять добром 54

Ювіляри

Митник О., Чабайовська М. Якщо життям натхненно йдеш... 56

Слово художній самодіяльності

Легонькова Н. Лінійка-свято останнього дзвоника 58

Конкурс «45 чарівних слів» 44, 59

Передрук будь-якого матеріалу українською або іншими мовами
без письмової згоди редакції заборонено.

Світлана МАРТИНЕНКО,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри початкової освіти
та методик гуманітарних дисциплін
Київського університету імені Бориса Грінченка

Про користь і шкоду сучасних дитячих мультфільмів

Життя – це складна річ, але дітям,
доки вони діти, знати це необов'язково ...

Хаяо Миядзаки

Мультиплікатори створюють
не лише мультфільми, а створюють людей...

Олександр Татарський

Батьки дітей як дошкільного, так і молодшого шкільного віку, часто запитують практичного психолога, вчителя: "Які дитячі книжки, художню літературу рекомендувати дітям для читання?", "Які комікси, мультиплікаційні та художні фільми бажано переглядати в цьому віці?", "Скільки часу школяр може дивитися телевизор?" та інші. Проаналізувавши сюжетно-змістові лінії найпоширеніших мультфільмів (за програмою телепередач, частотою демонстрації та вподобаннями дітей, на основі власного перегляду тощо), визначивши їх вплив на формування цілісної особистості, нам вдалося зробити певні висновки, узагальнення, сформувані міркування, якими хочемо поділитися з читачами журналу.

Безперечно, кожен із батьків неодноразово говорив своїй дитині: "Скільки можна сидіти перед телевизором, краще б робив уроки!", навіть не усвідомлюючи, як може вплинути на них постійний перегляд телепередач. Ми, дорослі, можемо фільтрувати інформацію, яка надходить із монітора, діти ж, ніби губка, вбирають усе, а згодом починаються проблеми, виникнення яких ніхто й не запідозрює.

За дослідженнями українські діти проводять перед телевизором найбільше часу, порівняно зі своїми однолітками із США чи Європи. В середньому кожен юний українець щодня витрачає 3 години 42 хвилини на перегляд телепередач. Американські та британські підлітки дивляться телевизор три години, а швейцарські – дві години щодня. Телебачення здійснює потужний вплив: телевизор стає для дітей чи підлітків основним джерелом отримання інформації. Запитайте своєї дитини, що цікавого вона вчора почула чи побачила? Які її улюблені телепередачі, кіногерої, мультфільми? Які емоції переживає, спостерігаючи різноманітні реалітішоу та серіали?

Тож, якщо брати до уваги рекомендації щодо фізичної активності Всесвітньої організації охорони здоров'я, то діти до трьох років взагалі не мають знати, що таке телевизор. До семи років їм можна (дозволяється) дивитися телевізійні передачі до 30 хв щодня; до десяти років не більше 50 хв, і лише підліткам (до 18 років) можна дивитися телепередачі до 3-х годин на день.

Стрімкий потік інформації, потреби часу потребують внесення певних корективів у режим дня сім'ї та дитини

зокрема. Наприклад, вимити підлогу, приготувати їжу, попрасувати білизну під час "тихого часу", коли спить малюк, вдається не кожній матері. Аби знайти ще якусь вільну годину, дитині вмикають телевизор або ж комп'ютер, планшет і пропонують дивитися рекламу, музичні відеокліпи, мультфільми.

Безумовно, щоб не ризикувати здоров'ям дитини під час перегляду телепередач, рекомендуємо ті фільми, які сприятимуть формуванню моральних чеснот, індивідуальному розвитку емоційної, мотиваційної та когнітивної сфер, шкільній готовності, навчатимуть відповідальності, доброзичливості й толерантності.

Нами проаналізовано найпопулярніші мультфільми, які умовно поділяємо на дві групи: *рекомендовані для перегляду та небезпечні для дітей чотирьох вікових категорій* (від 3–5; від 5–6; від 6–8; від 8–10 років).

Мультиплікаційні фільми для дитини мають особливе значення, адже це цілий світ, в який вона повністю занурюється. Згодом може навіть наслідувати своїх улюблених героїв, які досить часто роблять необдумані вчинки. Перегляд нового мультфільму вперше, незалежно од віку дитини, має відбуватися у присутності дорослої людини з її коментарями та поясненнями. Вдруге дитині можна дивитися самостійно. З часом, коли вона подорослішає, то зможе оцінювати вчинки й поведінку героїв. З огляду на це, дуже важливо одразу пояснити дитині, чому не можна наслідувати улюблених героїв, потрібно також донести до неї, що світ мультиків – це лише вигадка, яка не має нічого спільного з реальним світом, людьми, наслідками їхніх вчинків.

Загальні рекомендації щодо вибору мультфільму для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку аналогічні: в сюжеті не має бути грубощів, насилля (фізичного, морального), агресії, зброї, монстрів, зомбі, а також незрозумілого, часто непристойного гумору. Можуть бути небезпечними мультфільми, в яких герої не відчують болю після падіння або травм. Це притуплює в дитини відчуття небезпеки, вона може згодом самостійно повторити побачені трюки.

Детальніше спинимося на характеристиці мультфільмів, умовно розділивши їх на корисні (добрі) та небезпечні (шкідливі).

Розвиток і лаконічність.

Відтак, мультфільми "Tiny love", "Весела райдуга" знайомлять дітей з елементарними поняттями (звуками, кольорами) і "Капітошка", "Колобок", "Три ведмеді", "Півник – Золотий гребінець" – це короткі казки про тварин із нескладним і зрозумілим сюжетом, простими дійовими особами, з чітко вираженою мораллю. Ці та

інші мультфільми можна рекомендувати для раннього розвитку дітей віком від 3 до 5 років.

Тривалість мультфільмів не має перевищувати 15 хвилин, вони мають бути із завершеною історією. Це мультфільми про тварин, геометричні фігури, квіти, цифри тощо.

Сім'я, дружба і математика.

Для дітей віком 5–6 років рекомендуємо переглянути мультфільми про стосунки в сім'ї, дружбу, правила поведінки в суспільстві, дитячому садочку, вони мають навчати самостійності, а також готувати до навчання в школі – основам лічби, письма, алфавіту. Наприклад, це можуть бути мультфільми: "Білка і Стрілка", "Софія Прекрасна", "Лунтик", "Свинка Пеппа", які навчають взаємодопомоги, правильної поведінки в суспільстві, сім'ї, а також привчають стежити за своїм здоров'ям, берегти природу. "Даша-мандрівниця", "Вперед, Дієго, вперед" – це незначний перелік розвивальних мультфільмів; "Команда Умізумі" – дитина має змогу навчитися азів математики у формі пізнавальної гри.

Про школу й поведінку.

Дітям 6–7 років бажано було б ознайомитися з фільмами про правила поведінки в школі, стосунки з учителями, однокласниками; про добро і зло, з поясненням сутності життєво важливих понять (на зразок, "небезпека", "загроза" тощо). Їх тривалість – до 1 год. Мультфільми "Фіксики", "Смішарики", "Смішарики-пін-код", "Маленькі Ейнштейни", "Поїзд динозаврів" присвячені поясненню (з урахуванням віку дітей) фізичних і хімічних явищ, історичних подій та фактів у формі пізнавальної гри.

До цього переліку варто віднести також диснейські мультфільми, які вже стали класичними, – "Король Лев", "Крижане серце", "Красуня і Чудовисько", "Попелюшка", "Рапунцель", "Білосніжка", "Аладін", "Русалонька", "Бембі", "Дамбо" – повнометражні, з чітким і прозорим поділом на добро і зло, добрі та шкідливі вчинки, повагу і любов до людей, бережливе ставлення до живої та неживої природи.

Допомога та відповідальність.

Для дітей 8–10 років рекомендуємо мультфільми, які навчають взаємодопомоги, прийняття спільних рішень, відповідальності за вчинки, формують уміння передбачати й прогнозувати розвиток подій, іти на самопожертву заради інших людей. Молодшим школярам дозволяється переглядати повнометражні мультфільми про цікаві пригоди, подорожі тривалістю до двох годин.

До переліку рекомендованих фільмів варто віднести "Чіп і Дейл поспішають на допомогу", "Качині історії", "Мадагаскар", "Шрек", "Скубі Ду", "Охоронець Місяця", "Балто", "Спірит" – із захоплюючим сюжетом, дуже подібним до реального життя, в якому дітям треба жити.

Друга група мультіплікаційних фільмів – небезпечні (або шкідливі).

Вважаємо, що не бажано переглядати мультфільми з надто "яскравими кольорами", адже дитина більше уваги акцентує на малюнки (картинки, комікси), а не на сюжет, а, отже, швидко втомлюється. Фільми з дивовижним сюжетом породжують у дітей гіперактивність, неслухняність, адже вони ще не в змозі сприймати значну кількість інформації. Наприклад, досить популярний мульт "Маша і Ведмідь" має динамічний сюжет, яскраві ілю-

страції, занадто різкі звуки, голосну музику; "Їжачок в тумані" – сумні картини, які породжують неспокій, депресію, впливають на сон (для дітей віком від 3 до 5 років).

Мультфільми іноземною мовою (переважно англійською) досить часто мають дійових осіб із неправдоподібною мімікою. Загальновідомо, що у дітей 5–6 років формується дикція, артикуляція рідною мовою, тому регулярний переклад такого виду мультфільмів може заважати цьому. Це – "Фінес і Ферб" (порушена міміка й пропорції); "Пінгвіни Мадагаскара" (грубі вирази, лексика тощо), "Губка Боб", "Монстри на канікулах" тощо.

Агресія і небезпечні трюки.

Мультфільми, в яких, по-перше, демонструється бажання наслідувати головних героїв, а, по-друге, незрозуміло, чи ці герої позитивні, чи негативні; деякі з них виконують небезпечні трюки, стрибки з висоти, вчиняють бійки, використовують зброю, тяжіють до агресії. До їх переліку варто віднести: "Том і Джері", "Огі та Кукарачі", "Багс Банні" (в сюжеті яких є сцени насильства, переслідування, жертви); "Людина-павук", "Покемони", "Ніндзяго", "Черепашки-ніндзя" (агресія, зброя, бійка). Зокрема, черепашки-ніндзя – це нереальні персонажі, важко зрозуміти, ці черепашки добрі чи, навпаки, злі, "КітПес", "Злюки бобри", "Злі пташки", "Оселя зла", "Привид в обладунках: синдром одинака", "Південний парк" (для дітей 7–8 років).

Насильство, секс, магія.

Дітям 8–10 років для перегляду небажані мультфільми з сексуальним підтекстом, пріоритетом вирішувати будь-які проблеми силою, чужими руками, використовувати магію з корисливою метою. Герої мультфільмів – підлітки з неприродними, дорослими пропорціями тіла – довгими ногами, тонкою талією, яскравим макіяжем і відвертим вбранням ("Сімпсони", "Гріфіни", "Сейлор Мун", "Сакура", "Клуб Вінкс і друзі ангели", "Школа Монстрів", "Монстер Хай"; мультфільми з лялькою Барбі в головній ролі тощо). Найбільше вражає те, скільки кривавих сцен зображено в японських "Аніме", які детально демонструють, як розрубують людей, як випадають їхні органи та бризкає кров... Зважаючи на це, такі мультфільми руйнують поняття добра і зла, притуплюють свідомість дитини, а чужий біль стає їй байдужим. Вони не мають жодного позитивного психологічного та педагогічного сенсу, а поширюють лише жорстокість, безжалісність, безкарність і агресивність.

Детальніше з сюжетом зазначених у статті мультиплікаційних фільмів можна ознайомитись на сайті YouTube.

Аби перегляд телевізора (зокрема мультфільмів) завадав дитині якомога менше шкоди, пропонуємо дотримуватися основних правил:

1. Телевізор, ноутбук, планшет не має бути вагомою складовою життя батьків, адже це стане для дитини прикладом наслідування.

2. Спільно з дитиною визначайте та обговорюйте для перегляду мультиплікаційні та художні фільми.

3. Обмежте час перегляду телепередач (у тому числі мультфільмів).

4. Відстань від очей дитини до телевізора має бути від 2 до 5 метрів. ☹